

Tomi Reich

Amintiri din Turda

Continuare

Moartea tovarășului Stalin

În anul 1948, când România a devenit o țară comunistă, tovarășul Stalin a devenit personalitatea cea mai populară. Propaganda intensă a Partidului Comunist Român inunda țara și poporul cu informații despre viața și cariera lui : Stalin revoluționarul, Stalin generalul, Stalin marele dascăl, Stalin savantul, Stalin strategistul, Stalin tacticianul,... Pe scurt : tovarășul Stalin era noul Dumnezeu ! În 1950, când Stalin a împlinit 70 de ani, întregul bloc comunist a sărbătorit evenimentul cu mare pompă și fast.

Eram pe atunci elev în clasa a patra a școlii primare și învățătorul nostru, domnul Crihălmeanu, ne-a cerut ca fiecare din noi să scrie o scrisoare de felicitare tovarășului Stalin, promițându-ne că cinci dintre cele mai reușite scrisori vor fi trimise tovarășului Stalin în persoană ! Scrisoarea mea a fost aleasă printre cele cinci și fericirea mea nu cunoștea margini.

Dar după un timp, au început să circule în mod clandestin, de la gură la ureche , și alte informații despre tovarășul Stalin: că de fapt, el nu a condus chiar așa de bine războiul împotriva Germaniei naziste; că în decursul războiului a făcut multe greșeli grave care au costat milioane de vieți omenești ; că industria sovietică era mult mai înapoiată decât cea din vest; că colectivizarea agriculturii a fost un eșec total; că în lagărele de concentrație ale regimului stalinist au pierit milioane de oameni nevinovați. Dar în mod oficial, Stalin continua să fie "marele conducător" , "marele dascăl" și "marele geniu militar".

* * *

În februarie 1953, Stalin a murit subit. Evenimentul a constituit un șoc teribil pentru toți comuniștii. Și nu e de mirare: pentru ei, Stalin era mai mult o deitate decât un om în carne și oase, așa că moartea lui era ceva de neconceput ! Nici guvernele țărilor comuniste nu erau în situație mai bună. Din contră, erau complet paralizate ! A trecut mai bine de o săptămână până când s-a anunțat în mod oficial că Stalin a încetat din viață. Apoi s-a anunțat și data funeraliilor.

Îmi amintesc bine de acea zi: o zi geroasă, la începutul lunii martie. Nimeni nu ne-a informat dacă în acea zi va fi școală sau nu. Așa că ne-am dus la școală ca de obicei. Abia intrasem, când ne-am întâlnit cu directorul, care ne-a anunțat că

toate activitățile au fost suspendate. Noi, un grup de patru ștregari, fericiți să avem încă o zi liberă, am șters-o repede din loc, de teamă ca nu cumva directorul să se răzgândească !

În drum spre casă, am făcut un popas la prietenul nostru Nicu. Mama lui ne-a invitat în salon și ne-a servit cu ceai și biscuiți. Apoi Nicu a scos un pachet de cărți și am început să jucăm. Jucam în tăcere și, în retrospectivă, cred că fiecare din noi simțea că trăia momente istorice. După un timp, tot Nicu a fost cel care a spart tăcerea: "Aș vrea ca bunul Dumnezeu să-l reînvie !" a declarat.

Nimeni nu a spus nimic, dar ochii fiecăruia spuneau totul: "Ai înnebunit? Acum că în sfârșit am scăpat de acest tiran, tu vrei ca Dumnezeu să-l reînvie?"

"Mă, dar proști mai sunteți !" ne-a răspuns Nicu. "Eu nu am avut intenția ca Dumnezeu să-l reînvie "de tăt", ci numai așa, pe vreo săptămână sau două ! Pe urmă să moară din nou, iar noi să mai avem încă o zi liberă !"

Panni neni

Când am împlinit opt ani, părinții au decis că a sosit timpul să-mi încep educația muzicală, cu alte cuvinte, să învăț să cânt la pian. În acei ani, mătușa Eva, sora mai tânără a mamei, locuia cu noi și învăța pianul la Panni neni (mătușa Panni). Era deci firesc ca și eu să învăț la ea.

Așa se face că într-o bună zi, în toamna anului 1948, am ajuns la prima mea lecție de pian. Panni neni era o profesoară foarte severă și metoda ei data, probabil, din secolul al XIX-lea, dacă nu din evul mediu. Mare parte din lecție era dedicată executării gamelor de tot soiul: cu intervale de doi, de trei și de patru, cu diezi și fără diezi, cu bemoli și fără bemoli. Pe scurt, "un cumplit meșteșug de tâmpenie" cum spunea neuitatul Ion Creangă. Din când în când, Panni neni îmi dezvăluia câte ceva din "secretele" ei profesionale: printre altele, că în conformitate cu metoda ei, în primii doi ani era absolut interzis ca elevul să învețe să interpreteze ceva plăcut și melodos.

Cu chiu, cu vai au trecut primii doi ani, dar în anul al treilea Panni neni s-a ținut de cuvânt și, pentru prima dată, mi-a dat voie să interpretez și piese mai melodioase. Îmi aduc aminte că într-o zi mi-a prezentat notele unui fragment din opera "Traviata" și m-a întrebat dacă aș vrea să-l învăț. N-am știut ce să-i răspund. Piesa mi se părea dificilă. (De menționat că piesa era o transcriere simplificată a duetului final al protagoniștilor operei, Violeta și Alfredo.) Atunci Panni neni s-a așezat la pian și a interpretat piesa de la început până la sfârșit. Era superbă ! Pe loc m-am decis că vreau s-o învăț și eu, chiar dacă va fi greu ! M-am pus pe treabă, dar lucrurile mergeau mai greu decât închipuisem.

Dar într-o bună zi, Panni neni m-a anunțat că săptămâna următoare Opera din Cluj va ajunge la Turda în cadrul unui turneu și va prezenta tocmai opera "Traviata". În plus, mi-a cerut cu insistență, să-mi conving părinții să mă ia la spectacol, pentru a vedea (și mai ales pentru a auzi) duetul Violetei și al lui Alfredo. Munca de "lămurire" și convingere a părinților nu a fost prea dificilă. Spectacolul a fost splendid. Rolul Violetei a fost interpretat de vestita soprană Lia Hubic. Totuși, în decursul spectacolului a avut loc și un mic incident, din cauza mea, trebuie să recunosc: Cam la mijlocul actului al doilea am ațipit și când acțiunea a ajuns la duetul cu pricina, eram deja adormit de-a binelea.

A doua zi, tocmai aveam lecție de pian și Panni neni mi-a declarat: "Acum, că ai văzut și ai auzit opera Traviata, sunt convinsă că știi cum trebuie interpretată piesa ta !" Iar eu am răspuns: "Da, bineînțeles, acum mi-e absolut clar !"

* * *

Timpul trecea și eu, adolescent naiv cum eram, credeam și speram că la Panni neni am să învăț și ceva muzică ușoară. Într-o bună zi, am avut "neobrăzarea" să-mi întreb profesoara dacă ar fi posibil să învăț, eventual, și vreo piesă de muzică ușoară. Panni neni a sărit ca mușcată de șarpe ! Întâi a devenit roșie ca racul, apoi palidă și timp de câteva minute și-a pierdut glasul. Când s-a mai calmat, mi-a declarat pe un ton categoric că "un băiat serios" care învață pianul, trebuie să-și concentreze toate eforturile spre "muzica serioasă" (Bach, Beethoven, Chopin, Schubert, Liszt, Brahms,...) și nu spre muzica ușoară, care e neserioasă și chiar frivolă !

Cuvintele ei au fost pentru mine ca o palmă usturătoare, dar totuși mi-au ajutat mult să-mi clarific situația. În sfârșit am înțeles că de fapt eram într-o capcană: muzica ușoară (care mă interesa și mă pasiona) nu puteam s-o învăț, în timp ce muzica "serioasă" (clasică) nu mă interesa. Și atunci, pentru prima oară, am început să mă gândesc cum aș putea ieși din impas? Ca de obicei, idea salvatoare a venit tocmai de unde nu mă așteptam.

În mare secret am învățat să improvizez câteva piese de muzică ușoară, pe care le exersam acasă. Între timp învățam și "materia" profesoarei mele, care mă considera deja "elev avansat", care nu trebuia să fie supravegheat tot timpul. Așa se făcea că în decursul lecțiilor mă lăsa, câteodată, să exersez singur, în timp ce ea vorbea la telefon sau pregătea ceva în bucătărie.

O dată, folosindu-mă de ocazie și crezând că nu mă auzea, în loc să fac ceea ce mi-a cerut, am interpretat un șlagăr la modă. Văzând că Panni neni nu reacționa, am repetat "farsa" de câteva ori. Dar profesoara mea auzea totul și, încetul cu încetul, paharul s-a umplut !

Într-o seară ne-a vizitat pentru a vorbi între patru ochi cu mama. Și atunci și-a descărcat tot ce avea pe suflet: a povestit mamei că are un băiat neserios, care în loc să se concentreze pe muzica marilor clasici, e interesat numai de muzică

ușoară, cea superficială și lipsită de conținut. Concluzia inevitabilă fiind că dânsa nu mai putea să-și asume responsabilitatea asupra educației mele muzicale.

Mama a regretat foarte mult că am terminat cu lecțiile de pian. Dar eu, nu !

Amintiri din Turda

Partea I

http://www.bjt2006.org/TR_Turda1_0312.pdf

Partea II

http://www.bjt2006.org/TR_Turda2_0512.pdf

Partea III

http://www.bjt2006.org/TR_Turda3_0712.pdf

Notita autobiografica

M-am nascut in 1940 la Cluj. Copilaria si adolescenta mi-am petrecut-o la Turda. Acolo am facut si liceul. Pe urma am ajuns la Universitatea din Timisoara, la facultatea de matematica si fizica, pe care am absolvit-o in 1964. In acelasi an am emigrat in Israel, cu familia (parintii si sora) si ne-am stabilit la Petach-Tikva, 15 km est de Tel-Aviv.

Am fost profesor de matematica, statistica si cercetare operationala la Colegiul Tehnologic al Universitatii din Tel-Aviv; in paralel, am fost profesor de matematica si la Institutul Pedagogic (cu profil tehnologic) din Tel-Aviv. In anul 2006 am iesit la pensie. Sunt casatorit si am doi baieti: Michael si Amir si doua nepoate: Inbal si Shira.

Am inceput sa-mi scriu amintirile in urma cu doi ani. De fapt, cartea nu e organizata pe capitole, ci pe "cicluri". Primele doua cicluri, intitulate respectiv: "Amintiri din Turda" si "Amintiri din Timisoara" sunt scrise in limba romana. Ciclul al treilea, intitulat "Tordai emlekek" e scris in limba maghiara. Ultimul ciclu, intitulat "Zichronot" e scris in limba ebraica (ivrit). Decembrie 2011